

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

Метеомайданчик є важливою складовою екологічно розвивального середовища. Він дає змогу ознайомлювати дітей з основними стандартними метеорологічними приладами, із технікою спостережень та методикою оброблення результатів. На метеомайданчику створені умови для проведення спостережень за погодою, сезонними явищами природи, а також для вивчення мікроклімату на території дошкільного закладу. Установили метеоприлади: сонячний годинник, флюгер, термометр; маємо барометр, дощомір. Спостереження на метеомайданчику проводяться щодня. Діти старшого дошкільного віку спостерігають за температурою повітря. Кількість опадів заміряють за допомогою дощоміра. Восени і взимку визначають ступінь снігового покриву і його характер. Навесні і восени щодня визначають температуру на поверхні ґрунту. Фіксуємо інформацію в щоденнику спостережень.

Облаштували штучну водойму, демешкають 5 черепак, жаби та карасі. Водойма дає змогу формувати в дітей навички дослідницької діяльності, уміння побачити незвичайне у звичайному, викликає емоційний відгук на істоти найближчого оточення та явища природи.

Підсумовуючи вищевказане, варто зазначити, що систематична робота з екологічного виховання дошкільників сприяє розвитку дослідницьких умінь, здатності до аналізу та узагальнення. У дітей формуються елементарні уявлення про явища природи, вони здатні визначати, прогнозувати погоду. Разом із цим, у старших дошкільників виникає розуміння таких загальнолюдських цінностей у взаєминах людини і природи, як краса, добро, здоров'я; розвиваються практичні вміння з догляду за живими істотами, що сприяє усвідомленню себе відповідальним і взаємозалежним суб'єктом природного дозвілля й соціального середовища, визнанню самоцінності природи.

Література:

1. Базовий компонент дошкільної освіти України: Науковий керівник: А.М.Богущ. — К.: Видавництво, 2012. — 26 с.
2. Державна базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Впевнений старт». — Київ, 2010.
3. Коменский Я.А. Великая дидактика // Педагогическое наследие: Я.А.Коменский, Д.Локк, Ж.-Ж.Руссо, Ч.Г.Песталоцци. — М., 1988. — С.105.

Романько Т. І.*

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті автор аналізує результати констатуючого експерименту, розкриває перспективні напрями вивчення проблеми дослідження.

* © Романько Т. І.

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

Усвідомлення необхідності виходу сучасного суспільства із кризової ситуації в системі «людина – суспільство – природа» вимагає в найближчий час активізації інтелектуального, морального, духовного, естетичного потенціалу особистості, задоволення її потреби в гармонії взаємозв'язків зі світом природи в ім'я істини, добра і краси на основі вищих духовних цінностей.

Ми маємо визнати, що за роки реформування національної школи України ще не вдалося суттєво підвищити рівень екологічної освіти, розв'язати проблему ціннісного ставлення учнівської молоді до природи та гармонізувати стосунки з нею. Причини цього потрібно шукати в багаторічному пануванні споживацького ставлення до природи, у руйнуванні народних традицій тісного взаємозв'язку людини і природного середовища [2].

Тому основне завдання сучасної школи – культивувати у своїх вихованців комплекс таких найважливіших цінностей, які в умовах різних соціально-економічних змін і втрати багатьох життєвих орієнтирів мають вирішальне значення для розвитку суспільства.

Вагомий внесок у теорію екологічного виховання зробили такі видатні вчені, як К.Д. Ушинський, С.Ф. Рубова, В.О. Сухомлинський. Особливе місце в проблемі вивчення займає фундаментальне дослідження В.І. Вернадського про ноосферу – сферу розуму як вищу стадію розвитку біосфери, в якому розумова діяльність стане провідником розвитку на Землі, а людина розглядається як один із найактивніших і динамічних елементів різноманітних екосистем [4].

В останні десятиліття екологічна освіта вивчається як наймогутніший фактор виходу з кризи, яка склалася у відношеннях людини з природою (В.М. Бровдій, Н.О. Пустовіт, Т.В. Тимочко).

А.В. Толстоухов доводить, що своїм втручанням у природу людина впливає на загальнопланетарний життєво важливий фізико-хімічний, геологічний, кліматичний і біологічний зв'язок. У багатьох роботах він наголошує, що в наш час мова повинна йти про деградацію глобального навколишнього середовища, що зумовлює необхідність зміни пріоритетів і мотивів людського існування, подолання споживацького ставлення до природи. А.В. Толстоухов вивчає проблеми екологічної освіти як психолого-педагогічний процес впливу на людину, метою якого є формування теоретичного рівня екологічної свідомості [5, с.15].

Г.П. Пустовіт екологізацію свідомості розглядає як важливу умову оптимізації взаємодії суспільства і природи, показує взаємозв'язок формальної (шкільної) і неформальної (позашкільної) та позакласної системи екологічної освіти підрастаючого покоління, наголошує, що екологічна освіта повинна бути неперервним процесом, який має охоплювати всі вікові, соціальні та професійні групи населення [5, с.39].

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

О.В. Пащенко досліджує особливості екологічного виховання в дитячому русі як системи формування самоорганізованої особистості з високим показником громадської активності та відповідальності. [5, с.19]

Особливості методики екологічного становлення особистості на різних вікових етапах вивчали І.Д. Зверев, В.Н. Максимова, Г.С. Марочко, Г.С. Тарасенко.

Аналіз наукової літератури свідчить, що певною мірою вже розкрито завдання, зміст, форми та методи екологічної освіти. Водночас є підстави для висновку, що сучасні вчені ще недостатньо приділяють уваги проблемі формування екологічної свідомості, ціннісного ставлення до природи, розвитку екологічної культури особистості.

Становлення якісно нової системи екологічної освіти в сучасній Україні неможливе без виховання вчителя-професіонала, громадянина. Формування екологічної культури підростаючого покоління, що характеризується різнобічними глибокими знаннями про навколишнє середовище, світоглядними ціннісними орієнтаціями, відповідальним ставленням до природи та свого здоров'я, уміннями й навичками вирішення екологічних проблем, активною діяльністю в природоохоронній роботі, значною мірою залежить від професійної майстерності вчителя-практика.

Сучасна концепція збалансованого екологічного й соціального розвитку суспільства та збереження довкілля потребує переорієнтації освіти на формування «відповідальної свідомості» особистості майбутнього, здатної до творчої та ініціативної діяльності.

В.Вербицький указує: «Настав час зрозуміти, що виховання – це не підготовка проведення заходів, а внутрішня самозміна особистості, яка відбувається на основі особистого досвіду і здобуття знань про навколишній світ. Кожна людина будує своє життя як об'єкт соціально-історичного процесу на основі усвідомлення і включення себе в глобальні земні і космічні, вселенські процеси.

Онтологічні (буття) підходи до навчання й виховання змінюють звичайний педагогічний простір: не вказувати, не вимагати, а створювати умови для свободи вибору. Суспільству потрібна особистість, яка могла б самостійно діяти, приймати рішення, робити свій вибір і відповідати за нього...» [2, с.35].

На жаль, як показують результати наших досліджень, рівень якості підготовки майбутніх учителів до екологічного виховання підростаючого покоління ще недостатньо високий, багато теоретичних положень ще не знайшли відображення в практичній діяльності вищої школи.

Тому метою нашої роботи є вивчення дидактичної моделі вдосконалення навчально-виховного процесу вищої школи, спрямованої на формування екологічної свідомості студентів, а її завданнями – дослідження сучасного стану проблеми, встановлення сутності її основних категорій і понять, здійснення

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

спроби пошуку й реалізації сучасних організаційно-педагогічних форм і методів еколого-професійної підготовки майбутніх учителів у системі вищої освіти.

Ми поділяємо точку зору Б.М. Андрієвського, що в змісті дисциплін вищої школи знайшов відображення науковий підхід до вивчення об'єктів, предметів, процесів і явищ навколишнього середовища й суспільства. Але існуючий предметний принцип побудови знань не дозволяє повністю реалізувати системний підхід у навчанні, не «розмиваючи» межі існуючих навчальних предметів. Тому ефективність формування екологічної культури майбутніх фахівців у єдиному режимі функціонування ВНЗ забезпечується насамперед узгодженістю навчальних планів і програм, відображенням сутнісних зв'язків у підручниках та навчальних посібниках.

Реалізація міжпредметного підходу як обов'язкової вимоги до побудови змісту й організації навчально-виховного процесу має забезпечити формування системи знань на основі розвитку провідних загальнонаукових ідей і понять (освітня функція); формування світогляду, діалектико-матеріалістичних поглядів, професійно-педагогічних знань і вмінь (виховна функція); координацію в роботі викладачів-предметників на основі єдиних педагогічних вимог і однозначного трактування загальнонаукових та спеціальних понять, узгодженості в проведенні навчально-виховного процесу (організаційна функція). Міжпредметність у цілому сприяє ефективній дії всього комплексу принципів навчання і створенню дидактичних основ для планомірного здійснення навчально-виховного процесу [1].

З метою реалізації надійних методичних підходів до подальшого вдосконалення підготовки майбутніх учителів, формування якісно нової екологічної культури особистості необхідно вже в найближчий час:

- внести корективи в завдання, зміст, операційно-дійовий компонент навчально-виховного процесу вищої школи;
- поглибити взаємозв'язок політехнічної та екологічної освіти;
- посилити використання потенційних можливостей усіх предметів ВНЗ із метою розв'язання вказаної проблеми;
- стимулювати позитивну мотивацію майбутніх спеціалістів шляхом використання активних методів організації аудиторної самостійної роботи;
- забезпечити організацію практичної діяльності студентів з охорони та поліпшення природного довкілля своєї місцевості, регіону.

На наш погляд, екологічну освіту майбутніх спеціалістів необхідно розглядати як найбільш актуальну проблему сучасного етапу розвитку теорії і практики вищої школи. Екологічна освіта повинна бути спрямована на формування екологічних знань, практичних умінь і навичок, оволодіння науковими основами охорони природи й раціонального природокористування,

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

Освіта впродовж життя – це процес усвідомлення кожною особою своєї ролі в світі природи та в системі «природа – людина – суспільство».

Основною метою екологічної освіти у вищій школі повинно стати формування екологічної свідомості майбутніх спеціалістів, яка буде стимулювати відповідальне ставлення особистості до засвоєння змісту теоретичного і практичного компонентів системи підготовки майбутніх спеціалістів до екологічного виховання учнів.

У досвіді вищої школи можна ширше використовувати результати дослідження [3] і формувати такі блоки вмінь і навичок майбутньої діяльності студентів:

– орієнтаційні – формувати інтерес учнів до екологічних знань, трудової та громадської діяльності екологічного змісту; прищеплювати учням прагнення охороняти, зберігати та примножувати природні багатства;

– конструктивні – планувати педагогічні ситуації, які дають можливість використовувати екологічні знання вихованців, формувати в учнів спостережливість, допитливість, бережливість, урахувувати вікові, індивідуально-типологічні особливості учнів, рівень розвитку їхніх пізнавальних можливостей, вибирати оптимальні форми, методи і прийоми організації екологічної освіти, забезпечувати комплексний підхід до вивчення й охорони природи на уроках природничого циклу;

– організаторські – організовувати систематичне використання різноманітних форм і методів екологічної освіти підростаючого покоління, їхньої практичної діяльності шляхом озеленення школи та пришкольніх ділянок, спостереження за змінами в природі, розвитком рослин певного виду, породи, натуралістичної роботи.

Попередні результати нашого дослідження свідчать, що якісно нова екологічна освіта учнів сучасної загальноосвітньої школи залежить від професійної майстерності вчителя-практика. Вона може бути забезпечена розробкою і впровадженням цілісної поетапної системи, спрямованої на формування екологічних знань, перетворення їх на погляди, переконання, ціннісне ставлення до природи та оволодіння вміннями й навичками природоохоронної діяльності.

Отже, позитивні результати в розв'язанні вказаної проблеми можна отримати, якщо забезпечити стійкий інтерес і позитивну мотивацію студентів до набуття екологічних знань, умінь і навичок реалізації потенційних можливостей усіх блоків навчальних дисциплін, корекції особистісних якостей майбутніх спеціалістів, систематичної діяльності студентів з охорони та поліпшення екології довкілля, проведення науково-дослідної роботи на всіх етапах формування екологічної культури майбутніх учителів.

Література:

1. Андрієвський Б.М. Формування екологічної культури студентів вищої школи засобами навчальних дисциплін на міжпредметній

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

- основі // 36. наук. праць. Пед. науки. Вип. 47. – Херсон: ХДУ, 2008. – С. 237.
2. Вербицький В. Проектна форма навчання і виховання у загально-освітніх навчальних закладах та позашкільних закладах освіти психолого-натуралістичного напрямку. Проблеми та шляхи їх вирішення // Рідна школа. – 2007. – № 3. – С.35-47.
 3. Фіцула М. Педагогіка. – К.: Академія, 2000. – С.283.
 4. Екологія: Реферативний журнал // Всеукраїнська екологічна ліга. – К., 2006. – Вип. 4 (12).
 5. Екологічна освіта і виховання: досвід та перспективи: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. – К.: Центр екологічної освіти та інформації, 2000.

Харченко О. М.*

РЕАЛІЗАЦІЯ КОМПОНЕНТІВ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

У статті розкрито основні компоненти та напрямки розвитку студентського самоврядування у ВНЗ.

Студентські роки більшість вважає чи не найкращими роками у своєму житті. Саме за студентства кожний стає посправжньому дорослою людиною, сам приймає рішення, вирішує власні проблеми. Значна частина цих проблем – суто студентські, внутрішні проблеми ВНЗ.

Чекати на те, що проблеми хтось вирішить замість нас – доволі наївна думка.

Проблеми слід вирішувати самотужки. Утім, самому вирішувати всі проблеми важко. Саме тому необхідно об'єднуватися й вирішувати свої студентські проблеми разом. А це і є головним завданням студентського самоврядування.

Спочатку розглянемо, що таке самоврядування взагалі. «Великий тлумачний словник сучасної української мови» дає визначення самоврядуванню як «формі управління, за якого суспільство чи певна організація має право самостійно вирішувати питання внутрішнього керівництва» [1]. З цього можна зробити висновок, що студентське самоврядування – це участь студентів в управлінні закладом. Інакше кажучи, студентське самоврядування – це форма самоорганізації студентів, механізм представництва й відстоювання своїх прав, можливість самореалізації. Саме студентське самоврядування покликане захищати права студентів і бути їхнім представником в адміністраціях ВНЗ.

У типовому положенні, затвердженому Міністерством освіти і науки України, наведено таке визначення: «Самоврядування у вищому навчальному закладі – це самостійна громадська діяльність студентів з реалізації функцій управління вищим навчальним закладом, яка визначається адміністрацією, і здійснюється студентами у відповідності з метою й завданнями, які

* © Харченко О. М.